

Azərbaycan Respublikasında meşələrin bərpa edilməsi və artırılmasına dair Milli Proqram

Bölmə 1. Təbii meşələrin bərpası

Fəallıq 1.1. Meşələrin müasir vəziyyətinin qiymətləndirilməsi

Meşələrə artan təsirin, meşə sahələrinin azalması və onların vəziyyətinin pisləşməsi nəticəsində meşə sahəsi və doluluğu haqqında olan müasir məlumatlar ölkənin meşə ehtiyatlarının real vəziyyətini əks etdirmir. Eyni zamanda müasir tələbləri nəzərə alaraq, təbii və süni meşələrin bərpasının potensialı, onların regional, milli və qlobal davamlı inkişafda rolu müəyyən edilməmişdir. Bununla əlaqədar olaraq, hazırkı proqramın meşələrin bərpası bölümündə meşələrin müasir vəziyyətinin tədqiqi və onların bərpası üçün konkret ölçülərin işlənilməsi nəzərə alınmışdır. Bu məqsədə nail olmaq üçün aşağıdakılar nəzərdə tutulur:

1.1.1. Tədqiq ediləsi zonalar və rayonlar:

Böyük Qafqaz:	Balakən 800 ha, Zaqatala 700 ha, Qax 500 ha, Şəki 900 ha, Oğuz 400 ha, Qəbələ 700 ha, İsmayıllı 600 ha, Şamaxı 500 ha, Dəvəçi 400 ha, Quba 700 ha, Qusar 400 ha, Xaçmaz 400 ha, Abşeron 300 ha, Xızı 200 ha, cəmi — 7500 ha;
Kiçik Qafqaz:	Gədəbəy 1200 ha, Xanlar 1000 ha, Daşkəsən 800 ha, Şəmkir 800 ha, Goranboy 1200 ha, cəmi — 5000 ha;
Lənkəran—Astara zonası:	Cəlilabad 800 ha, Masallı 1000 ha, Lerik 700 ha, Lənkəran 800 ha, Astara 500 ha, cəmi — 3800 ha;
Aran meşə zonası, o cümlədən Tuqay meşələri:	Ağstafa 800 ha, Qazax 1600 ha, Tovuz 2000 ha, Yevlax 800 ha, Ağdaş 700 ha, Ağcabədi 1000 ha, Beyləqan 800 ha, Sabirabad 800 ha, Salyan 500 ha, cəmi — 9000 hektar;
Naxçıvan Muxtar Respublikası:	Şahbuz 1000 ha;

1.1.2. İcra müddəti: 2003—2008—ci illər;

1.1.3. Məsul icraçılar: müvafiq rayonların meşə mühafizəsi və bərpası müəssisələri;

1.1.4. Maliyyə mənbələri: Ətraf mühitin mühafizəsi üzrə dövlət fondu, büdcə vəsaiti, Meşələrin qorunub saxlanması və təkrar istehsalı fondu, grantlar, ianələr;

1.1.5. İcra indikatorları: meşə fondu, işçi qüvvəsi, toxum bazası və onun mühafizəsi, təbii bərpaya kömək tədbirləri, əmək vasitələri.

Fəallıq 1.2. Bərpa işlərinin layihələşdirilməsi və aparılması

1.2.1. Meşə bərpa zonaları və rayonları:

Böyük Qafqaz:	Cəmi — 12473 ha: Balakən 400 ha, Zaqatala 800 ha, Şəki 1035 ha, Qax 300 ha, Oğuz 300 ha, Qəbələ 500 ha, Dəvəçi 1770 ha, Siyəzən 253 ha, İsmayılı 300 ha, Şamaxı 480 ha, Xızı 1435 ha, Qobustan 2000 ha, Abşeron 1000 ha Qusar 800 ha, Xaçmaz 500 ha, Quba 600 ha;
Kiçik Qafqaz:	cəmi — 5310 ha: Şəmkir 1976 ha, Samux 565 ha, Gədəbəy 1045 ha, Xanlar 500 ha, Goranboy 674 ha, Tərtər 50 ha, Daşkəsən 500 ha
Naxçıvan Muxtar Respublikası:	cəmi — 4000 ha: Babək 450 ha, Culfa 840 ha, Ordubad 680 ha, Şahbuz 1275 ha, Şərur 755 ha;
Lənkəran—Astara zonası:	cəmi — 2419 ha: Cəlilabad 1232 ha, Masallı 140 ha, Lerik 419 ha, Lənkəran 200 ha, Astara 150 ha, Yardımlı 278 ha;
Aran meşə zonası (dağarası Kür çökəkliyi):	cəmi — 20498 ha: Ağstafa 829 ha, Qazax 290 ha, Tovuz 386 ha, Yevlax 1923 ha, Ağdaş 2096 ha, Göyçay 200 ha, Ağsu 217 ha, Bərdə 1464 ha, Ucar 300 ha, Zərdab 2274 ha, Kürdəmir 348 ha, Hacıqabul 750 ha, Ağcabədi 2393 ha, Beyləqan 650 ha, İmişli 1510 ha, Saatlı 930 ha, Sabirabad 690 ha, Salyan 1350 ha, Əli Bayramlı 1198 ha, Füzuli 400 ha, Biləsuvar 150 ha, Neftçala 150 ha;
o cümlədən Tuqay meşələri:	cəmi — 8415 ha: Şəmkir 150 ha, Yevlax 1623 ha, Bərdə 1414 ha, Ağdaş 1496 ha, Ağcabədi 2243 ha, İmişli 346 ha, Sabirabad 690 ha, Əli Bayramlı 453 ha;

1.2.2. Ağacların cinsləri və onların hazırlanması:

Palıd, fisdıq, göyrüş, ağcaqayın, vələs, qovaq, çinar, quşarmudu, qoz, armud, alma və s.

1.2.3. İcra müddəti: 2003—2008—ci illər;

1.2.4. Məsul icraçılar — müvafiq rayonların meşə mühafizəsi və bərpası müəssisələri;

Meşələrin əkin və səpin üsulu ilə salınması 2003—2008—ci illərdə 44700 ha nəzərdə tutulur ki, bunun da 30400 ha meşə fondunda və 14300 hektarı isə qeyri—meşə fondu torpaqlarında icra edilməsi layihələşdirilir. Qeyri—meşə fondu torpaqları kimi göstərilən 14300 hadan 5800 ha Kür—Araz çaylarının vadilərində, kanalların və sututarları kənarlarında nəzərdə tutulur ki, bunun da 4300 ha Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, 1500 ha isə *Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti* tərəfindən icra ediləcəkdir.

Avtomobil yollarının kənarlarında salınacaq 3700 hektar meşənin 2200 ha Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, 1500 ha isə *Azərbaycan Respublikası Nəqliyyat Nazirliyi* tərəfindən icra ediləcəkdir.

Dəmir yollarının kənarlarında salınacaq 300 ha meşə əkini Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi ilə Azərbaycan Respublikasının Nəqliyyat Nazirliyi tərəfindən həyata keçiriləcəkdir.

1.2.5. Maliyyə mənbələri: büdcə vəsaiti, Meşələrin qorunub saxlanması və təkrar istehsalı fondu, Ətraf mühitin mühafizəsi üzrə dövlət fondu, qrantlar və ianələr.

1.2.6. İcra indikatorları: mövcud meşələrin məhsuldarlığının artırılması, torpaq eroziyasına qarşı mübarizə, əhalinin oduncağa olan tələbatının qismən ödənilməsi.

Cəmi 5 ildə icraçılar tərəfindən müxtəlif cinslərdən və sxemlərdə 44700 ha mədəni meşə əkinlərinin salınması yolu ilə meşələrin bərpaı nəzərdə tutulur.

Bölmə 2. Meşə ehtiyatlarının qorunması məqsədi ilə tez böyüyən və yüksək oduncaq keyfiyyətinə malik olan ağacların yetişdirilməsi

Ölkənin meşə ehtiyatlarına, adambaşına düşən meşə sahəsi və oduncağın həcminə görə göstəriciləri aşağı səviyyədədir. Meşələrin təbii və süni bərpaı da hal—hazırda qənaətbəxş deyil. Ənənəvi olaraq, ölkəyə ildə 1,2—1,5 milyon kub m oduncaq gətirilirdi ki, da hal—hazırda bu dəfələrlə azalıb. İldə 200—250 min ton həcmində gətirilən daş kömürün də idxalı kəskin azalıb. Qeyd etmək lazımdır ki, işğal edilmiş ərazilərin azad edilməsi, qaçqın və məcburi köçkünlərin repatriasiya prosesində 2000—dən çox yaşayış məntəqəsi bərpa olunmalı, evlər tikilməli, mebel hazırlanmalı və s. işlər aparılmalıdır. Aydın ki, belə şəraitdə təbii meşələrə təzyiğin artmasının ehtimalı olduqca böyükdür. Bununla əlaqədar olaraq, Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən hazırlanan Davamlı İnkişaf Konsepsiyasına uyğun və eyni zamanda yoxsulluqla mübarizəyə kömək etmək məqsədi ilə ölkədə tezböyüyən ağacların yetişdirilməsinə yönəldilmiş layihənin həyata keçirilməsi vacibdir. Bu bölmənin icrası aşağıdakı məsələlərə xidmət edir:

- Su, torpaq qoruyucu və rekreasiya əhəmiyyətinə malik olan təbii meşələrin qorunması;
- Nisbətən ucuz oduncaq istehsal və emal edən yeni yüksək effektiv sahələrin yaradılması;
- Əhalinin məşğulluğunun artırılmasına və yoxsulluğun aradan qaldırılmasına xidmət edən yeni iş yerlərinin yaradılması;
- Torpaqların eroziyadan qorunması.

Tezböyüyən ağacların xüsusiyyəti elədir ki, onları kiçik sahələrdə və hətta məhdud sayda əkməklə də artırmaq mümkündür. Bu, onlardan fərdi təsərrüfatlarda əlavə gəlir mənbəyi və grunt sularının tənzedicisi kimi istifadə edilməsi üçün imkan yaradır.

Fəallıq 2.1. Müxtəlif rayonlarda becərmə üçün perspektivli tezböyüyən və müvafiq keyfiyyətə malik olan ağac cinslərinin müəyyənləşdirilməsi, ağac növlərinin eyniləşdirilməsi

2.1.1. Becərilmə üçün yeni ərazilər və rayonlar:

Böyük Qafqaz:	Cəmi — 1660 ha: Balakən 120 ha, Zaqatala 150 ha, Qax 100 ha, Şəki 200 ha, Oğuz 80 ha, Qəbələ 150 ha, İsmayıllı 100 ha, Şamaxı 100 ha, Dəvəçi 100 ha, Xızı 50 ha, Siyəzən 50 ha, Qobustan 50 ha, Abşeron 60 ha, Qusar 100 ha, Xaçmaz 100 ha, Quba 150 ha;
Kiçik Qafqaz:	cəmi — 550 ha: Şəmkir 200 ha, Samux 50 ha, Gədəbəy 100 ha, Xanlar 50 ha, Goranboy 50 ha, Tərtər 50 ha, Daşkəsən 50 ha, o cümlədən Tuqay meşələri — Şəmkir 100 ha;
Naxçıvan Muxtar Respublikası:	cəmi — 500 ha: Babək 100 ha, Culfa 100 ha, Ordubad 100 ha Şahbuz 100 ha, Şərur 100 ha;
Lənkəran—Astara zonası:	cəmi — 650 ha: Cəlilabad 150 ha, Masallı 100 ha, Lerik 100 ha, Lənkəran 100 ha, Astara 100 ha, Yardımlı 100 ha;

Aran meşə zonası, o cümlədən Tuqay meşələri:	cəmi — 2260 ha: Ağstafa 100 ha, Qazax 60 ha, Tovuz 150 ha, Yevlax 300 ha, Ağdaş 350 ha, Göyçay 50 ha, Ağsu 50 ha, Bərdə 300 ha, Ucar 50 ha, Zərdab 100 ha, Kürdəmir 50 ha, Hacıqabul 50 ha, Ağcabədi 350 ha, Beyləqan 100 ha, İmişli 250 ha, Saatlı 50 ha, Sabirabad 150 ha, Salyan 100 ha, Əli Bayramlı 150 ha, Neftçala 50 ha, Füzuli 50 ha, Biləsuvar 100 ha, o cümlədən Tuqay meşələri—Neftçala 50 ha, Yevlax 150 ha, Bərdə 150 ha, Ağdaş 200 ha, Ağcabədi 200 ha, İmişli 100 ha, Sabirabad 100 ha, Əli Bayramlı 50 ha;
--	---

2.1.2. Ağac cinsləri: şabalıdyarpaq palıd, şabalıd, adi göyrüş, çinar, qızılağac, ağ akasiya, sərv, Eldar şamı, qovaq, çinar, söyüd, Krım şamı, cökə və yidə;

2.1.3. İcra müddəti: 2003—2008—ci illər;

2.1.4. Məsul icraçılar: müvafiq rayonların meşə mühafizəsi və bərpası müəssisələri;

2.1.5. Maliyyə mənbələri: büdcə vəsaiti, Meşələrin qorunub saxlanması və təkrar istehsalı fondu, qrantlar və ianələr;

2.1.6. İcra indikatorları: sahələr və yeni iş yerlərinin sayı. Nəzərdə tutulan 6320 ha meşə sahəsinin salınmasına 6000 iş yeri.

Fəallıq 2.2. Tezböyüyən ağacların plantasiyalarının yaradılmasına dair işlərin aparılması

İşlərin aparılması aşağıdakıları nəzərə alır:

2.2.1. Bəcərmə zonaları və rayonları:

Böyük Qafqaz:	Cəmi — 1660 ha: Balakən 120 ha, Zaqatala 150 ha, Qax 100 ha, Şəki 200 ha, Oğuz 80 ha, Qəbələ 150 ha, Dəvəçi 100 ha, Siyəzən 50 ha, İsmayılı 100 ha, Şamaxı 100 ha, Xızı 50 ha, Qobustan 50 ha, Abşeron 60 ha, Qusar 100 ha, Xaçmaz 100 ha, Quba 150 ha;
Kiçik Qafqaz:	cəmi — 550 ha: Şəmkir 200 ha, Samux 50 ha, Gədəbəy 100 ha, Xanlar 50 ha, Goranboy 50 ha, Tərtər 50 ha, Daşkəsən 50 ha;
Naxçıvan Muxtar Respublikası:	cəmi — 500 ha: Babək 100 ha, Culfa 100 ha, Ordubad 100 ha, Şahbuz 100 ha, Şərur 100 ha;
Lənkəran—Astara zonası:	cəmi — 650 ha: Cəlilabad 150 ha, Masallı 100 ha, Lerik 100 ha, Lənkəran 100 ha, Astara 100 ha, Yardımlı 100 ha;
Aran meşə zonası:	cəmi — 2960 ha: Ağstafa 100 ha, Qazax 60 ha, Tovuz 150 ha, Yevlax 300 ha, Ağdaş 350 ha, Göyçay 50 ha, Ağsu 50 ha, Bərdə 200 ha, Ucar 50 ha, Zərdab 100 ha, Kürdəmir 50 ha, Hacıqabul 50 ha, Ağcabədi 150 ha, Beyləqan 100 ha, İmişli 250 ha, Saatlı 50 ha, Sabirabad 150 ha, Salyan 100 ha, Əli Bayramlı 150 ha, Füzuli 50 ha, Biləsuvar 100 ha, Neftçala 50 ha;
o cümlədən Tuqay meşələri:	cəmi — 1100 ha: Yevlax 150 ha, Bərdə 150 ha, Ağdaş 200 ha, Şəmkir 100 ha, Ağcabədi 200 ha, İmişli 100 ha, Sabirabad 100 ha, Əli Bayramlı 50 ha, Neftçala 50 ha;

2.2.2. Ağac növləri, cinsləri və onların hazırlanması:

Böyük Qafqaz:	dağ və dağətəyi sahələrdə — adi göyrüş, Qafqaz xurması, ağ akasiya, katalpa və qovaqlar; aşağı zonalarda — qovaqlar, ağ akasiya, katalpa, şeytan ağacı, nəhəng ağcaqayın, at şabalıdı və şərqi çınarı;
Kiçik Qafqaz:	dağ və dağətəyi sahələrdə — adi göyrüş, Qafqaz xurması, ağ akasiya, qovaqlar və katalpa; — aşağı zonalarda — tut, qarağac, qovaqlar, şeytan ağacı, nəhəng ağcaqayın, katalpa, ağ akasiya və söyüd;
Naxçıvan Muxtar Respublikası:	ağcaqayın, tut, ağ akasiya, söyüd və qovaqlar;
Lənkəran—Astara zonası:	şabalıdyarpaq palıd, nəhəng ağcaqayın, Qafqaz xurması, cökə, qovaqlar, yalanqoz və qızılağac;
Aran meşə zonası, o cümlədən Tuqay meşələri:	iydə, tut, qarağac, qovaqlar, yulğun, amorfa, maklyura, ağ akasiya, şeytan ağacı və şərqi çınarı;

2.2.3. İcra müddəti: 2003—2008—ci illər;

2.2.4. Məsul icraçılar: müvafiq rayonların meşə mühafizəsi və bərpası müəssisələri;

2.2.5. Maliyyə mənbələri: büdcə vəsaiti, Meşələrin qorunub saxlanması və təkrar istehsalı fondu, Ətraf mühitin mühafizəsi üzrə dövlət fondu, qrantlar və ianələr;

2.2.6. İcra indikatorları: sahələr, oduncağın həcmi, yeni iş yerlərinin sayı və s.;

Bioloji müxtəliflik, ekosistemin məhsuldarlığı, torpağın mühafizəsi və s.

Fəallıq 2.3. Oduncağın işlənmə sisteminin yaradılması, tullantıların təkrar istifadəsi

2.3.1. Becərilmə zonaları və rayonları:

Böyük Qafqaz:	Balakən, Zaqatala, Qax, Şəki, Oğuz, Qəbələ, Dəvəçi, Siyəzən, İsmayılı, Şamaxı, Xızı, Qobustan, Abşeron, Qusar, Xaçmaz, Quba;
Kiçik Qafqaz:	Şəmkir, Samux, Gədəbəy, Xanlar, Goranboy, Tərtər, Daşkəsən;
Naxçıvan MR:	Babək, Culfa, Ordubad, Şahbuz, Şərur;
Lənkəran—Astara zonası:	Cəlilabad, Masallı, Lerik, Lənkəran, Astara, Yardımlı;
Aran meşə zonası:	Ağstafa, Qazax, Tovuz, Yevlax, Ağdaş, Göyçay, Ağsu, Bərdə, Ucar, Zərdab, Kürdəmir, Hacıqabul, Ağcabədi, Sabirabad, Əli Bayramlı, Füzuli, Biləsuvar, Neftçala, Beyləqan, İmişli, Saatlı, Salyan;
o cümlədən Tuqay meşələri:	Şəmkir, Yevlax, Bərdə, Ağdaş, Ağcabədi, İmişli, Sabirabad, Əli Bayramlı;

2.3.2. Ağac cinsləri və onların hazırlanması:

Böyük Qafqaz:	adi göyrüş, Qafqaz xurması, qovaqlar, ağ akasiya, şərqi çınarı, katalpa, şeytanağacı, nəhəng ağcaqayın;
Kiçik Qafqaz:	Qovaqlar, adi göyrüş, Qafqaz xurması, ağ akasiya, şeytanağacı, nəhəng ağcaqayın;
Naxçıvan Muxtar Respublikası:	ağ akasiya, ağcaqayın, qovaqlar;

Lənkəran—Astara zonası:	qovaqlar, yalanqoz, qızılağac, şabalıdyarpaq palıd, nəhəng ağcaqayım, Qafqaz xurması;
Aran meşə zonası, o cümlədən Tuqay meşələri:	iydə, tut, qovaqlar, nar, qarağac, amorfa, yulğun, ağ akasiya, şeytan ağacı, maklyura.

2.3.3. İcra müddəti: 2003—2008—ci illər;

2.3.4. Məsul icraçılar: müvafiq rayonların meşə mühafizəsi və bərpası müəssisələri;

2.3.5. Maliyyə mənbələri: büdcə vəsaiti, Meşələrin qorunub saxlanması və təkrar istehsalı fondu, qrantlar və ianələr.

2.3.6. İcra indikatorları: sahələr, oduncağın həcmi, yeni iş yerlərinin sayı, 6 ədəd ağac emalı sexləri, 3000 kub m işlik oduncaq, 120 iş yeri.

Erməni işğalı altında olan 20 %—dən çox ərazi azad edildikdən sonra, həmin ərazilərdə milli proqramın hazırlanıb həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Bölmə 3. Yeni meşə—bağların salınması (o cümlədən təsərrüfat əhəmiyyətli bitkilərin istifadəsi yolu ilə)

Fəallıq 3.1. Yeni meşə—bağların salınması üçün perspektivli sahələrin müəyyənəşdirilməsi

Ölkənin iqlim, torpaq şəraiti üzvi əkinçiliyə əsaslanan yeni meşə bağlarının salınması və orada zeytun, qozmeyvəli və digər ağacların becərilməsi üçün olduqca əlverişlidir. Belə meşə—bağların salınması qida və sənaye əhəmiyyətli məhsulların istehsalı, yeni iş yerlərinin yaradılması üçün əlverişli ola bilər.

3.1.1. Becərilmə zonaları və rayonları:

Böyük Qafqaz:	Balakən 200 ha, Zaqatala 250 ha, Qax 150 ha, Şəki 250 ha, Oğuz 150 ha, Qəbələ 250 ha, İsmayıllı 150 ha, Şamaxı 100 ha, Dəvəçi 50 ha, Quba 250 ha, Qusar 150 ha, Xaçmaz 150 ha, Xırdalan 50 ha, cəmi 2150 ha;
Kiçik Qafqaz:	Gədəbəy 50 ha, Xanlar 30 ha, Daşkəsən 20 ha, Goranboy 50 ha, Şəmkir 50 ha, Samux 30 ha, cəmi 230 ha;
Naxçıvan Muxtar Respublikası:	Şahbuz 20 ha, Ordubad 20 ha, Şərur 20 ha, Culfa 20 ha, Babək 20 ha, cəmi 100 ha;
Lənkəran—Astara zonası:	Lerik 50 ha, Lənkəran 100 ha, Astara 50 ha, Yardımlı 30 ha, Cəlilabad 50 ha, Masallı 40 ha, cəmi 320 ha;
Aran meşə zonası, o cümlədən Tuqay meşələri:	Ağstafa 100 ha, Qazax 60 ha, Tovuz 150 ha, Yevlax 100 ha, Ağdaş 100 ha, Bərdə 150 ha, Ağcabədi 200 ha, Beyləqan 150 ha, Sabirabad 100 ha, Salyan 40 ha, cəmi 1150 ha;

3.1.2. Ağac cinsləri və onların hazırlanması:

Böyük Qafqaz: 2150 ha	qozmeyvəli — qoz, fındıq, şabalıd; tumlu meyvəli — alma, armud, əzgil; çəyirdəklilər — zoğal, alça, gilə, göyüm; giləmeyvəli — çaytikanı, qarağat, moruq və s.
-----------------------	--

Kiçik Qafqaz: 230 ha	Qozmeyvəlilər — qoz, fındıq; tumlu meyvəlilər — alma, armud, əzgil; çəyirdəklilər — zoğal, alça, giləs, göyəm; giləmeyvəlilər — çaytikanı, qarağat, moruq və s.
Naxçıvan Muxtar Respublikası: 100 ha	qozmeyvəlilər — qoz, badam; tumlu meyvəlilər — alma, armud, əzgil, quş armudu; çəyirdəklilər — zoğal, alça, giləs, göyəm, ərik, şaftalı; giləmeyvəlilər — çaytikanı, qarağat, moruq və s.
Lənkəran—Astara zonası: 320 ha	qozmeyvəlilər — qoz, badam, fındıq, şabalıd; tumlu meyvəlilər — alma, armud, əzgil; çəyirdəklilər — zoğal, alça, giləs, göyəm; giləmeyvəlilər — çaytikanı, qarağat, moruq, motmotu və s.; subtropik — xurma, əncir, nar, limon, feyxoa, naringi, kivi, portağal.
Aran meşə zonası: 1150 ha	qozmeyvəlilər — qoz, badam, fındıq, püstə; tumlu meyvəlilər — alma, armud, əzgil, heyvə; çəyirdəklilər — zoğal, alça, giləs, göyəm, gavalı, ərik, şaftalı; giləmeyvəlilər — çiyələk, qarağat, moruq və s.; subtropik — xurma, əncir, nar, zeytun.

Qeyd olunan meyvə cinslərindən ibarət meşə bağları salmaq üçün zona və rayonlar üzrə müvafiq tingliklərin yaradılması;

3.1.3. İcra müddəti: 2003—2008—ci illər;

3.1.4. Məsul icraçılar: meşə mühafizəsi və bərpası müəssisələri;

3.1.5. Maliyyə mənbələri: büdcə vəsaiti, xüsusi vəsait, qrantlar və ianələr;

3.1.6. İcra indikatorları: bioloji və landşaft müxtəlifliyinin qorunması, emal müəssisələrinin bərpası və yeniləşməsi, yeni iş yerlərinin açılması, ərzaq bolluğunun yaradılması və əhalinin maddi rifah halının qismən yaxşılaşdırılması.

Bölmə 4. Qeyri—meşə fondu torpaqlarında meşə və yaşıllıqların salınması

4.1.1. Tədqiq edilən zonalar:

- Xəzər dənizinin sahili boyu — 4500 ha.

Təklif olunan cinslər: Eldar şamı, iydə, tut, yulğun, ağyarpaq qovaq, söyüd, zeytun;

- beynəlxalq və respublika əhəmiyyətli avtomobil yollarının kənarları 3700 ha;
- respublikanın dəmir yolları boyu torpaq zonaları 300 ha;
- Təklif olunan cinslər: qovaqlar, Eldar şamı, şərq çınarı, şabalıdyarpaq palıd, qoz, iydə, tut, armud, göyrüş, ağcaqayın, cökə, sərvi;
- Kür—Araz çaylarının vadiləri, kanalların və sututarların kənarları — 5800 ha.

Təklif olunan cinslər: ağyarpaq qovaq, şabalıdyarpaq palıd, söyüd, iydə, göyrüş, ağ akasiya, Eldar şamı;

4.1.2. İcra müddəti — 2003—2008—ci illər;

4.1.3. Məsul icraçılar — meşə mühafizəsi və bərpası müəssisələri, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi, «Azəravtoyol» Dövlət Şirkəti, Azərbaycan Respublikasının Nəqliyyat Nazirliyi, *Azərbaycan Meliorasiya və Su*

Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti, Abşeron, Xaçmaz, Siyəzən, Dəvəçi, Salyan, Neftçala, Lənkəran, Astara, Qobustan, Şamaxı, Ağsu, Göyçay, Ağdaş, Yevlax, Goranboy, Şəmkir, Tovuz, Qazax, Ağstafa, Şəki, Sabirabad, Beyləqan, Ağcabədi, Bərdə, Tərtər, Kürdəmir, Zərdab, Ucar, Ağdam, Cəlilabad, Biləsuvar, Füzuli, Masallı rayon (şəhər) icra hakimiyyəti orqanları;

4.1.4. İcra indikatorları: salınmış meşə və yaşıllıqların sahəsi.

Bölmə 5. Bərpa olunan meşə ehtiyatlarından (meyvə, dərman bitkiləri və s.) səmərəli istifadənin təşkili

Azərbaycan meşələrində ərzaq məhsulu kimi istifadə oluna bilən bir çox yabanı meyvə, giləmeyvə və göbələklərin, eləcə də dərman bitkilərinin böyük bioloji ehtiyatları vardır. Meşələrdə qozmeyvəlilərdən qoz, fındıq, şabalıd, fisdıq, tumlu meyvəlilərdən alma, armud, heyva, yemişan, əzgil, çəyirdəkli meyvəlilərdən alça, Qafqaz xurması, göyəm, gilənar, giləmeyvəlilərdən böyürtkən, moruq, qarağat, qaragilə yayılmışdır.

Böyük Qafqazın cənub yamaclarında və Kiçik Qafqazın dağ və dağətəyi meşələrində yeməli göbələklərin geniş arealları yayılmışdır. Göbələklərdən asılqan, şampinyon, ağ göbələk, kötükə, quzuqarnı və s. daha çox yayılmışdır.

Azərbaycanın ərazisində yabanı dərman bitkilərinin 80—dən artıq növü bitir ki, bunlardan da 25 növü xalq təbabətində istifadə olunur. Dərman bitkilərindən çay tikanını, yemişanı, itburnunu, kəklikotunu, daziotunu və digərlərini göstərmək olar.

Yabanı meyvə, giləmeyvə və göbələklərdən onların bioloji ehtiyatlarına ziyan vurmamaq şərti ilə geniş istifadə etmək vacibdir.

Meşələrdə bərpa olunan bioloji ehtiyatlardan səmərəli istifadə ilə əlaqədar aşağıdakı fəaliyyətlər nəzərdə tutulur (bax: Fəallıq 5.1);

5.1.1. Bəçərilmə zonaları və rayonları:

Böyük Qafqaz:	Balakən, Zaqatala, Qax, Şəki, Oğuz, Qəbələ, İsmayıllı, Şamaxı, Qobustan, Abşeron, Xızı, Siyəzən, Dəvəçi, Qusar, Quba, Xaçmaz;
Kiçik Qafqaz:	Şəmkir, Samux, Gədəbəy, Xanlar, Goranboy, Tərtər, Daşkəsən;
Naxçıvan Muxtar Respublikası:	Babək, Culfa, Ordubad, Şərur, Şahbuz;
Lənkəran—Astara zonası:	Cəlilabad, Masallı, Lerik, Lənkəran, Astara, Yardımlı;
Aran meşə zonası, o cümlədən Tuqay meşələri:	Ağstafa, Qazax, Tovuz, Yevlax, Ağdaş, Göyçay, Ağsu, Bərdə, Ucar, Zərdab, Kürdəmir, Hacıqabul, Ağcabədi, Beyləqan, İmişli, Saatlı, Sabirabad, Salyan, Əli Bayramlı, Füzuli, Biləsuvar, Neftçala.

Fəallıq 5.1. Zonalar üzrə ehtiyatların müəyyən edilməsi

№	Zona və rayonlar	Ağac cinsləri və onların hazırlanması	İcra müddəti	Məsul icraçılar	Maliyyə mənbəyi	Realizə üzrə tərəf—müqabiləri	İcra indikatorları: sahələr və yeni iş yerlərinin sayı
1.	Böyük Qafqaz: Balakən, Zaqatala, Qax, Şəki, Oğuz, Qəbələ, İsmayıllı, Şamaxı,	Qozmeyvəlilər — 300 ton, tumlu, çəyirdəkli, gilə və subtropik	Mütəmadi (hər il)	Meşə mühafizəsi və bərpası	Büdcə vəsaiti, xüsusi vəsait	Meşə fondunda olan yabanı meyvələrin, dərman bitkilərinin,	Bioloji və landsaft müxtəlifliyinin qorunması, ekoloji

	Qobustan, Abşeron, Xızı, Siyəzən, Dəvəçi, Qusar, Quba, Xaçmaz	meyvəlilər — 2200 ton, cəmi — 2500 ton. Dərman bitkiləri 4,5 ton (quru çəkiddə)		müəssisələri	və meşələrin qorunub saxlanması və təkrar istehsalı fondu, ianələr və qrantlar	göbələklərin və s. yığılması və emalı ilə əlaqədar yeni iş yerlərinin açılması, fermer təsərrüfatlarının inkişafı	sistemin məhsuldarlığının saxlanması, meyvə emalı sexlərinin, meyvə quruducularının işə salınması, meşə fondu torpaqlarındakı göllərdə balıq yetişdirilməsi
2.	Kiçik Qafqaz: Şəmkir, Samux, Gədəbəy, Xanlar, Goranboy, Tərtər, Daşkəsən	Qozmeyvəliyə — 60 ton, tumlu, çəyirdəkli, giləvə, subtropik meyvəliyə — 1440 ton, cəmi — 1500 ton. Dərman bitkiləri 3 ton (quru çəkiddə)	Mütəmadi (hər il)	Meşə mühafizəsi və bərpası müəssisələri	Büdcə vəsaiti, xüsusi vəsait və meşələrin qorunub saxlanması və təkrar istehsalı fondu, ianələr və qrantlar	Meşə fondunda olan yabani meyvələrin, dərman bitkilərinin, göbələklərin və s. yığılması və emalı ilə əlaqədar yeni iş yerlərinin açılması, fermer təsərrüfatlarının inkişafı	Bioloji və landşaft müxtəlifliyinin qorunması, ekoloji sistemin məhsuldarlığının saxlanması, meyvə emalı sexlərinin meyvə quruducularının işə salınması, meşə fondu torpaqlarındakı göllərdə balıq yetişdirilməsi
3.	Naxçıvan Muxtar Respublikası: Babək, Culfa, Ordubad, Şərur, Şahbuz, Sədərək	Tumlu, çəyirdəkli giləmeyvəliyə — 15 ton, cəmi — 15 ton. Dərman bitkiləri — 0,5 ton (quru çəkiddə)	—	—	—	—	—
4.	Lənkəran—Astara zonası: Cəlilabad, Masallı, Lerik, Lənkəran, Astara, Yardımlı	Qozmeyvəliyə — 100 ton tumlu, çəyirdəkli, giləvə, subtropik meyvəliyə 1100 ton, cəmi 1200 ton. Dərman bitkiləri 1,5 ton (quru çəkiddə)	—	—	—	—	—
5.	Aran meşə zonaları: Ağstafa, Qazax, Tovuz, Yevlax, Ağdaş, Göyçay, Ağsu, Bərdə, Ucar, Zərdab, Kürdəmir, Hacıqabul, Ağcabədi, Beyləqan, İmişli, Saatlı, Sabirabad, Salyan, Əli Bayramlı, Füzuli, Biləsuvar, Neftçala	Qozmeyvəliyə — 120 ton, tumlu, çəyirdəkli, giləvə, subtropik meyvəliyə — 880 ton, cəmi 1000 ton. Dərman bitkiləri — 0,5 ton (quru çəkiddə)	—	—	—	—	—

Fəallıq 5.2. Faydalı bitki məhsullarının tədarükü

5.2.1. Məhsul və həcmə:

Böyük Qafqaz:	Qozmeyvəliyə 300 ton, tumlu, çəyirdəkli, gilə, subtropik meyvəliyə 2200 ton, cəmi — 2500 ton, dərman bitkiləri 4,5 ton (quru çəkiddə);
Kiçik Qafqaz:	Qozmeyvəliyə 60 ton, tumlu, çəyirdəkli, gilə, subtropik meyvəliyə 1440 ton, cəmi — 1500 ton, dərman bitkiləri 3 ton (quru çəkiddə);
Naxçıvan Muxtar Respublikası:	tumlu, çəyirdəkli, giləmeyvəliyə 15 ton, cəmi — 15 ton, dərman bitkiləri 0,5 ton (quru çəkiddə);
Lənkəran—Astara zonası:	Qozmeyvəliyə 100 ton, tumlu, çəyirdəkli, gilə, subtropik meyvəliyə 1100 ton, cəmi — 1200 ton, dərman bitkiləri 1,5 ton (quru çəkiddə);
Aran meşə zonası, o cümlədən Tuqay meşələri:	Qozmeyvəliyə 120 ton, tumlu, çəyirdəkli, giləmeyvəliyə, subtropik meyvələr 880 ton, cəmi — 1000 ton, dərman bitkiləri 0,5 ton (quru çəkiddə);

5.2.2. İcra müddəti: mütəmadi olaraq hər il;

5.2.3. Məsul icraçılar: meşə mühafizəsi və bərpası müəssisələri;

5.2.4. Maliyyə mənbələri: büdcə vəsaiti, Meşələrin qorunub saxlanması və təkrar istehsalı fondu, qrantlar və ianələr;

5.2.5. İcra indikatorları: bioloji və landşaft müxtəlifliyinin qorunması, ekoloji sistemin məhsuldarlığının saxlanması, meyvə emalı səhələrinin, meyvə quruducuların işə salınması, meşə fondu torpaqlarındakı göllərdə balıq yetişdirilməsi.

Bölmə 6. Ərazilərdə meşə sahələri mövcud olan yaşayış məntəqələrində meşə fondu ilə əlaqədar olmayan məşğulluq sahələrinin yaradılması

Məşələyə təsirlərin artması çox zaman meşə ərazilərində yerləşən yaşayış məntəqələrindəki əhəlinin məşğulluq və gəlir mənbələrinin kifayət dərəcədə olmaması ilə əlaqədardır.

Azərbaycanda yerləşən 238 qəsəbə və 4047 kənddən 2300—ü bilavasitə meşə ilə təmas sahələrində yerləşir. Enerji qıtlığı, gəlir mənbələrinin və iş yerlərinin azlığı, kəndətrafi sahələrdə ot örtüyünün zəif olması, fərdi heyvandarlığın inkişafı və digər səbəblərdən meşələrə antropogen təzyiqlər olduqca artmışdır. Yaranmış vəziyyətdən çıxmaq üçün meşəətrafi kənd və qəsəbələrdə yaşayan əhəlinin bir hissəsinin quşçuluq, arıçılıq, bağçılıq, toxuculuq, xalçaçılıq və s. məşğulluq sahələrinə cəlb olunması onların sosial—iqtisadi vəziyyətini xeyli yaxşılaşdırmaqla meşələrə olan təzyiqin nəzərəcarpacaq dərəcədə azaldılmasına şərait yaratmış olardı.

Fəallıq 6.1. Meşə ərazilərində yerləşən yaşayış məntəqələrinin iqtisadi vəziyyətinin, o cümlədən əmək ehtiyatlarının, enerji təminatının və s. qeydə alınması

Böyük Qafqaz:	Balakən, Zaqatala, Qax, Şəki, Oğuz, Qəbələ, İsmayıllı, Şamaxı, Dəvəçi, Quba, Qusar;
Kiçik Qafqaz:	Qazax, Tovuz, Şəmkir, Gədəbəy, Daşkəsən, Xanlar, Goranboy;
Lənkəran—Astara zonası:	Astara, Lənkəran, Lerik, Masallı, Yardımlı, Cəlilabad;
Aran meşə zonası:	Ağstafa, Yevlax, Bərdə, Ağdaş, Ağcabədi, Beyləqan, Sabirabad, Salyan;

Fəallıq 6.2. Hər bir məntəqə üçün meşə ilə əlaqədar olmayan iqtisadi fəaliyyət istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi və həyata keçirilməsi

6.2.1. Görüləcək işlər: heyvandarlıq, toxuculuq, meyvə tədarüku və emalı, bağçılıq, arıçılıq, quşçuluq və əkinçilik;

6.2.2. İcra müddəti: 2003—2008—ci illər;

6.2.3. Məsul icraçılar: meşə mühafizəsi və bərpası müəssisələri;

6.2.4. Maliyyə mənbələri: qrantlar, ianələr;

6.2.5. İcra indikatorları: ərazinin ekoloji vəziyyətinin yaxşılaşması, meşələrə antropogen təzyiqin azalması, meşələrin vəziyyətinin yaxşılaşması, yeni iş yerlərinin yaradılması.

Bölmə 7. Rekreasiya əhəmiyyətli meşə sahələrinin müəyyənləşdirilməsi və istifadəsi

Azərbaycan meşələri rekreasiya və turizmi inkişaf etdirmək üçün geniş imkanlara malikdir. Bu baxımdan endemik bitkilərlə zəngin olan Talış meşələri, Böyük və Kiçik Qafqazın bəzi hissələri ekoloji turizm, dağətəyi və aran meşələri isə rekreasiya üçün münasibdir.

Respublikada şəhərlərin ümumi sahəsi bütün torpaq sahələrinin 0,5 %—ni təşkil etsə də, burada əhalinin 4,5 milyonu, yaxud 56 %—i məskunlaşıb.

Əhalinin istirahətinin təşkili ekoloji problemlər, qismən isə meşə və onlardan səmərəli istifadə olunması ilə sıx əlaqədardır. Bu baxımdan endemik bitkilərlə zəngin olan Talış meşələri, Böyük və Kiçik Qafqazın bəzi hissələri, yəni Lənkəran, Astara, Quba, Yalama, Şamaxı, İsmayıllı, Şəki, Zaqatala, Gəncə, Xanlar zonaları ekoloji turizm, dağətəyi, dağ və aran meşələri isə rekreasiya üçün münasibdir. Turizm və rekreasiya fəaliyyətini inkişaf etdirmək üçün milli parkların yaradılması vacibdir.

Milli parkların ərazisində qoruqlar, yasaqlıqlar, ovçuluq təsərrüfatı, mədəniyyət abidələri və ətraf mühiti çirkləndirməmək, təbiətə ziyan vurmamaq şərti ilə sənaye müəssisələri fəaliyyət göstərə bilər. Burada həmçinin bitki növlərinin bərpası üzrə mərkəzlərin yaradılması da vacibdir.

Milli parklardan hal—hazırda Qusar, Quba, Dəvəçi, Xaçmaz, İsmayıllı, Şamaxı rayonlarını və 100 min hektardan çox ərazini əhatə edən Şahdağ milli parkının yaradılması planlaşdırılır. Bufer zona ilə birlikdə bu ərazidə 500 min adam məskunlaşıb. Hirkan dövlət təbiət qoruğunun bazasında Astara, Lənkəran, Yardımlı və Lerik rayonlarının ərazisində digər milli parkın təşkil edilməsi perspektivlidir.

Milli parkların meşələrinin ərazisində magistral yollar və müxtəlif təyinatlı kommunikasiyaların çəkilməsi müvafiq qanunvericiliklə tənzimlənir. Bu bölmədə aşağıdakı fəallıqlar nəzərdə tutulur:

Fəallıq 7.1. Ekoturizm baxımından perspektiv meşə sahələrinin müəyyənləşdirilməsi

7.1.1. Ekoturizm baxımından perspektiv meşə sahələri:

Böyük Qafqaz:	Dəvəçi, Xızı, Quba, Qusar, Xaçmaz, Şamaxı, İsmayıllı, Qəbələ, Oğuz, Şəki, Qax, Zaqatala, Balakən;
Kiçik Qafqaz:	Xanlar, Daşkəsən, Gədəbəy, Tovuz, Naftalan;
Lənkəran—Astara zonası:	Masallı, Lənkəran, Astara, Lerik, Yardımlı;
Naxçıvan Muxtar Respublikası:	Şahbuz (Batabat);

7.1.2. Sahənin təsnifatı (ekoloji iqtisadi və etno—mədəni).

Azərbaycanın ərazisində 4500—dən artıq ali bitki növü vardır. Bunlardan 200—dən artığı endemikdir. Məşhur Eldar şamına Azərbaycandan başqa heç yerdə təsadüf olunmur. Dağ ətəkləri 600—700 m qədər enliyarpaq ağac növlərindən palıd, fısıq, vələs, ağcaqayın və göyrüslə örtülmüşdür.

Lənkəran zonasında enliyarpaq dağ meşələri olduqca füsunkardır. Burada reliktd ağac növlərindən ipək akasiyası və dəmirağacları, şabalıdyarpaq palıd, azad ağacı bitir.

Böyük Qafqaz zonasında meyvəçilik, tərəvəzçilik, üzümçülük, şərabçılıq, bağçılıq, tütünçülük, ipəkçilik və heyvandarlıq inkişaf etmişdir.

Kiçik Qafqazda əkinçilik, bağçılıq, şərabçılıq, yüngül və yeyinti sənayesi, maldarlıq qeyd olunur. Naxçıvanda taxılçılıq, üzümçülük, meyvəçilik, yeyinti (mineral su doldurma) və maddən çıxarma sənayesi inkişaf etmişdir. Lənkəran zonasında rütubətli, subtropik bitkilərdən (çay, sitrus) tezyetişən tərəvəzçilik, tərəvəz konservləşdirilməsi və balıqçılıq sənayesi inkişaf etmişdir.

Azərbaycan etno—mədəni cəhətdən dünyanın ən maraqlı ölkələrindən biridir və turizm üçün böyük perspektivlidir.

Fəallıq 7.2. Rekreasiya meşə zonalarının inkişafı

7.2.1. İcra müddəti 2003—2008—ci illər;

7.2.2. Məsul icraçılar: Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi;

7.2.3. Maliyyə mənbələri: büdcə vəsaiti, fondlar, qrantlar və ianələr;

7.2.4. İcra indikatorları: ərazilərdə məşğulluğun təmin olunması və xarici ekoturizmin inkişafına yardım etməklə yerli əhalinin iş yerləri ilə təminatı;

Bölmə 8. Əhali, bələdiyyələr və qeyri—hökumət təşkilatları ilə əməkdaşlıq

Proqramın müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməsi əhali, bələdiyyələr və eləcə də qeyri—hökumət təşkilatları ilə əməkdaşlıqdan asılıdır. Bu baxımdan proqramda belə əlaqələrin yaradılması və inkişafı sahəsində xüsusi fəaliyyət nəzərdə tutulmuşdur.

Fəallıq 8.1. Əhali arasında meşə proqramı ilə əlaqədar təşkilatlanma

8.1.1. Orta, orta ixtisas, ali məktəblərdə və digər tədris müəssisələrində təbiət dostları, həvəskar meşəçilər, bağbanlar və s. könüllü qurumların təşkili.

8.1.2. Bələdiyyələr və qeyri—hökumət təşkilatları ilə fəaliyyət planlarının tərtibi və icrası;

8.1.3. İcra müddəti: 2003—2008—ci illər;

8.1.4. Məsul icraçılar: Meşə mühafizəsi və bərpası müəssisələri, yerli icra hakimiyyəti orqanları.

8.1.5. Maliyyə mənbələri: büdcə vəsaiti, xüsusi vəsait, qrantlar, ianələr.

8.1.6. İcra indikatorları: ətraf mühitin, o cümlədən meşələrin qorunması, təbiətin mühafizə olunması və onun əhəmiyyəti mövzusunda yerli əhali arasında təbliğatın gücləndirilməsi, yerli icmalar, dövlət və qeyri—hökumət təşkilatlarının birgə fəaliyyətinin tənzimlənməsinə nail olmaq.

Bölmə 9. Beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq

Meşələrin bərpası, genişləndirilməsi və səmərəli istifadəsi bu işlərin yerinə yetirilməsi üçün həm milli səviyyədə, həm də beynəlxalq səviyyədə maddi texniki və intellektual potensialın səfərbərliyini nəzərdə tutur. Bunu həyata keçirmək üçün aşağıdakı fəallıqlar nəzərdə tutulmuşdur:

Fəallıq 9.1. Ətraf mühitin, o cümlədən meşələrin və biomüxtəlifliyin qorunmasına yönəldilmiş beynəlxalq proqramlarda iştirak

9.1.1. Təbiətin mühafizəsi, davamlı inkişaf sahəsində fəaliyyət göstərən bütün beynəlxalq qurumlar ilə, o cümlədən BMT, Dünya Bankı, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, müvafiq fondlarla əməkdaşlıq;

9.1.2. İcra müddəti: 2002—2007—ci illər;

9.1.3. Məsul icraçılar: Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi;

9.1.4. Maliyyə mənbələri: büdcə vəsaiti, qrantlar və ianələr;

Fəallıq 9.2. Meşələrin qorunması sahəsində regional əməkdaşlıq

9.2.1. Regional əməkdaşlıq:

Talış: İran İslam Respublikası ilə əməkdaşlıq;

Böyük Qafqaz: Rusiya Federasiyası və Gürcüstan ilə əməkdaşlıq;

Kiçik Qafqaz: İran İslam Respublikası və Türkiyə Respublikası ilə əməkdaşlıq;

9.2.2. İcra müddəti: 2003—2008—ci illər;

9.2.3. İcra indikatorları: regional müqavilələrin və proqramların sayı.

Fəallıq 9.3. Meşəçilik və meşə ağaclarının seleksiyası, aqrotexnikası və emal texnologiyası üzrə əməkdaşlıq və digər yeni sahələrdə nailiyyətlər

Bölmə 10. Tədris və təbliğat

Proqramı müvəffəqiyyətlə həyata keçirmək üçün müvafiq tədris və təbliğat tədbirləri nəzərdə tutulur.

10.1.1. Tədris və təbliğat aparılacaq zonalar:

Bakı, Sumqayıt, Gəncə, Mingəçevir şəhərləri;

Böyük Qafqaz:	Balakən, Zaqatala, Qax, Şəki, Oğuz, Qəbələ, İsmayıllı, Şamaxı, Qobustan, Abşeron, Xızı, Siyəzən, Dəvəçi, Qusar, Quba, Xaçmaz;
Kiçik Qafqaz:	Şəmkir, Samux, Gədəbəy, Xanlar, Goranboy, Tərtər, Daşkəsən;
Naxçıvan Muxtar Respublikası:	Babək, Culfa, Ordubad, Şərur, Şahbuz, Sədərək;
Lənkəran—Astara	Cəlilabad, Masallı, Lerik, Lənkəran, Astara;

zonası:	
Aran meşə zonaları:	Ağstafa, Qazax, Tovuz, Yevlax, Ağdaş, Göyçay, Ağsu, Bərdə, Ucar, Zərdab, Kürdəmir, Hacıqabul, Ağcabədi, Beyləqan, İmişli, Saatlı, Sabirabad, Salyan, Əli Bayramlı, Füzuli, Biləsuvar, Neftçala;

10.1.2. İcra müddəti: daimi.

10.1.3. Məsul icraçılar: Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi və onun tabeliyində olan təlim, tərbiyə və tədris müəssisələri, Azərbaycan Respublikasının *Mədəniyyət* və Turizm Nazirliyinin yerli idarələri, yerli icra hakimiyyəti orqanları, meşə mühafizəsi və bərpası müəssisələri;

10.1.4. Maliyyə mənbələri: büdcə vəsaiti, qrantlar və ianələr;

10.1.5. İcra indikatorları: Meşələrin mühafizəsi, təbliği və tədrisinin gənc nəsil üçün ailədən, uşaq bağçasından, ibtidai məktəbdən başlaması, ali təhsil müəssisələrində davam etdirilməsi, tədris vəsaitlərinin (dərsliklər, əyani vasitələr, stendlər, fotomontajlar və sairə) hazırlanması, mühazirələrin oxunması, vaxtaşırı seminarların təşkili, mütəxəssislərin bilik səviyyəsinin artırılması, elmin yeni nailiyyətləri ilə onları tanış etmək məqsədilə kursların təşkili, təbiəti sevənlər dərnəklərinin və mərkəzlərinin proqramlarının təkmilləşdirilməsi, gənc nəslin ekoloji tərbiyəsində məktəb meşəbəyliklərinin təşkili, təbiəti sevənlər dərnəklərinin və mərkəzlərinin yaradılması, meşəçilik və təbiəti mühafizə elminin tədrisi meşə təsərrüfatları ilə sıx əlaqədə olan ixtisaslaşmış mütəxəssislər vasitəsilə aparılacaqdır.